

Bevarandeplan för Natura 2000-område Norra Mosslunda SE0420047

Norra Mosslunda samt Kalkkärrsgrynsnäcka, foto; Marie Björkander respektive Länsstyrelsen Örebro län 2013,

Grunduppgifter om Norra Mosslunda

Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Läge:	ca. 7 km SV om Kristianstad tätort.
Markägare:	Kristianstads kommun
Areal:	72,5 hektar
Skyddsform:	Kommunalt naturreservat Mosslunda på gång.
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 1997-01. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2012-04. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne 2016-12-16 resp. 2016-12-30
Reviderad:	Förslag till bevarandeplan; 2016-09-08

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar. och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen.

Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området.

Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes

3 (23)

naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprovning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprovning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

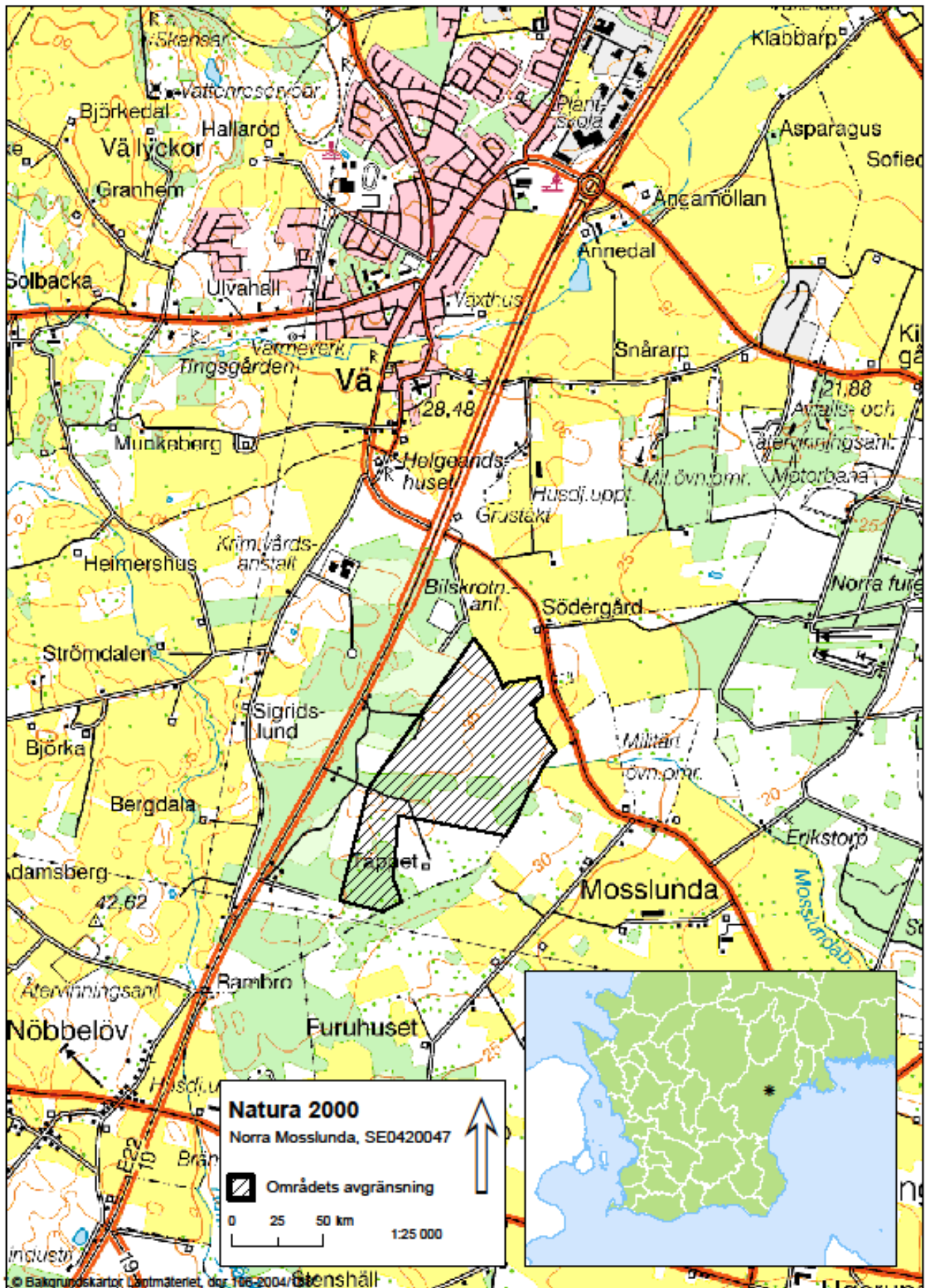
Länsstyrelsens hemsida: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/skydd-skansk-natur/natura-2000/Pages/index.aspx> eller telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

OMRÅDESBESKRIVNING	6
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	8
Areal naturtyper.....	9
Ekologiska strukturer och funktioner.....	9
Typiska arter för naturtyperna.....	10
Natura 2000-arter	10
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	10
Naturtyper	10
Natura 2000 - arter.....	12
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GYNNSAM BEVARANDESTATUS	13
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	14
Skydd och regleringar	15
Bevarandeåtgärder	15
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	15
Restaureringsåtgärder.....	16
Löpande skötsel.....	16
Uppföljning.....	16
REFERENSER.....	17
BILAGOR	17
Bilaga 1: Karta med naturtyper enligt Natura 2000	18
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan	19
Bilaga 3, Rödlistade arter i Natura 2000-naturtyperna	20

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Natura 2000 - området Norra Mosslunda SV om Kristianstad består av ett stort öppet beteslandskap som uppvisar stor variation med både torra, fuktiga och våta vegetationstyper. Här finns t.ex. torräng, kalkfuktäng, örtrik friskäng, lågstarrsäng och örtrik ängshavreäng. Markerna har lång kontinuitet som hävdad mark. Området innehåller oskattbara botaniska värden. En f.d. slåtteräng fanns förr centralt i området. Det har inte gödslats på åtminstone 50 år inom området men stora delar har aldrig gödslats. Under fem år under 1980-talet betades inte N. Mosslunda. Det medförde att området började växa igen med bl.a. björk, jolster, och gråvide. Mycket arbete har lagts ner på att röja de mest värdefulla delarna av området.

Både kor och tackor betar området som därför är mycket välbetat. Det finns inget fjolårsgräs kvar så området är fortfarande välhävdad nu drygt 10 år efter förra bevarandeplanen skrevs. En del bitar har varit åker tidigare men de är nästan helt naturaliserat nu. Jordarten i Norra Mosslunda består av kalkrik morän och det finns ytligt, rörligt grundvatten inom området. Området ligger inom Helgeåns avrinningsområde. Kristianstad kommun upptäckte år 1983 hur värdefullt området var i samband med att risk fanns för att förlägga kommunens soptipp i Mosslunda, planerna blev då ändrade och betesmarkerna får nu en ändamålsenlig skötsel genom bl.a. kommunens försorg. Under 1984 hittades ett mycket stort antal göknycklar på Mosslundaområdet. Efter ytterligare inventeringar konstaterades att Mosslunda troligen var Sveriges största fastlandslokal för denna snabbt minskande orkidéart. Senare under året hittades ytterligare 9 orkidéarter.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Området var en del av byn Vä:s utmarker men vissa delar i bl.a. öster har brukats som ängsmark tidigare enligt en karta från 1822. På 1850-talet plöjdes mycket av de torrare delarna av området upp.

På den gamla ekonomiska kartan från 1934 var merparten av Norra Mosslunda betesmark men ett bälte med åkermark gick i väst-östlig riktning nere i den södra delen. I NV fanns en f.d. åkermark som brukades som betesmark. Några delar av denna ytan har idag planterats med tall och gran. Den nordostliga tarmen som går ut mot vägen mellan Vä och Ugerup, har till stora delar varit åker men en liten flikig betesmark förekom också. Under senare tid har det funnits en granplantering här men nu är det buskrik betesmark. På den gamla ekonomiska kartan från 1934 var de östra delarna åkermark eller åkermark som användes som bete. Resten var betesmark utan träd men förmodligen med en del buskar.

På flygfotot från 1940-talet är det väldigt öppet, man ser några träddungar förmodligen med tall, där skogsbältet går idag samt tall eller granskog nere i den södra delen. Det verkar som om stängslet för betesmarken gick utanför denna skog då också. Där tallplanteringen finns idag var det åkermark 1940. Även andra delar i norr var åkermark.

På kartan från 1974 betades det mesta av skiftet men en liten åker fanns i väster och en fanns allra längst ute i den östra tarmen.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök under växtsäsongen år 2005.

Tabell 1. Norra Mosslundas naturtyper med arealer 2009 och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
4030 - Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen	-	3,3	3,3
6230 - Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen	-	1,0	1,0
6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	30,4	2,0	32,4
6410 - Fuktängar med blååtåtel eller starr	8,3	1,9	11,2
6411 - Fuktängar med blååtåtel eller starr - Kalkfuktäng	0,95		
7230 - Rikkärr	2,2		2,2
Total areal naturtyper	50,1		
Total områdesareal:	72,3		
Arter	Bevarandestatus		
Kalkkärrsgrynsnäcka - <i>Vertigo geyeri</i> (1013)	Icke fullgod		
♦ Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i> (1166)	Icke fullgod		
♦ Arten är ej beslutad av Regeringen ännu.			

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Det övergripande bevarandesyftet i Natura 2000-området Norra Mosslunda är att bevara ett öppet beteslandskap som uppvisar stor variation med både torra, fuktiga och våta vegetationstyper. Här finns t.ex. torräng, kalkfuktäng, rikkärr, örtrik friskäng, lågstarrsäng och örtrik ängshavreäng. Markerna har lång kontinuitet som hävdad mark, både slåtter och bete har använts som skötselmetod men idag är allt betat. Vissa delar har aldrig gödslats eller varit uppodlade, medan andra var åker på 1930-talet.

De prioriterade bevarandevärdena inom Natura 2000-området är att bevara en betesmark med lång hävdkontinuitet och den artrika florán, alla naturtyper är därför prioriterade enligt Länsstyrelsen. EU prioriterar naturtyperna 6230 och 6270 ur ett europeiskt perspektiv.

Motivering: Norra Mosslunda utgör en stor, ej kvävepåverkad, välhävdad utmark med mycket höga botaniska värden. Området är välbesökt av fåglar. Rikkärr med fynd av kalkkärrsgrynsnäcka finns.

Bevarandemål

Arealen av ris-och gräshedar (4030) ska vara minst 3,3 ha, stagg-gräsmarker ska vara minst 1,0 ha, artrika silikatgräsmarker ska vara minst 32,4 ha, rikkärr (7230) ska vara minst 2,2 hektar och fuktängar ska vara minst 11,2 ha varav kalkfuktängen utgör 0,95 ha.

Våtmarkerna

Våtmarkernas (6410, 6411 och 7230) hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan.

Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året.

Våtmarkerna ska vara väl betade. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller träskikt endast finns i liten omfattning. Det ska finnas kärr av rik typ.

Vegetationen är karakteristisk för naturtypen och artrik. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor.

Betesmarkerna

Regelbundet bete ska påverka området. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet eller säsongsvis. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma.

Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer negativt. Värdefulla buskar som t ex bärande och blommande buskar, snår- och brynbildande buskar ska finnas i en mosaik av busksnår och öppen mark i delar av området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma. Typiska och karakteristiska arter ska förekomma.

Natura 2000-arten kalkkärrgrynsnäcka (1013) ska förekomma i området med minst 50 st. individer.

Målindikatorer

För Norra Mosslunda innebär detta följande målindikatorer:

Areal naturtyper

Naturtypen ris- och gräshed (4030) ska ha en utbredning på minst 3,3 ha.

Naturtypen artrika stagg-gräsmarker (6230) ska ha en omfattning på minst 1,0 ha.

Naturtypen artrika silikatgräsmarker (6270) ska ha en omfattning på minst 32,4 ha.

Naturtyperna Fuktängar med blååtäl eller starr och kalkfuktäng (6410 och 6411) ska ha en omfattning på minst 11,2 ha tillsammans varav kalkfuktängen är minst 0,95 ha.

Naturtypen rikkärr (7230) ska ha en omfattning på minst 2,2 ha.

Ekologiska strukturer och funktioner

Alla naturtyper; 4030, 6230, 6270, 6410, 6411 samt 7230

- Området måste betas
- Området ska vara väl avbetade varje år vid vegetationsperiodens slut
- Markerna skall hävdas på ett sådant sätt att förnaansamling och igenväxningsvegetation inte påverkar flora och fauna negativt, speciellt i rikkärren.
- Träd och buskar skall ha en krontäckning respektive täckningsgrad av högst 10 % men i Tjörnelyckan i norr kan en busktäckningsgrad på högst 25% tillåtas.
- Inga produktionshöjande åtgärder (dikning, gödsling, kalkning, insådd av främmande arter, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) får genomföras.
- Konkurrenskraftiga ohävdarter som t.ex. brännässla, åkertistel, hundkäs, älgört och vecketåg ska endast förekomma i ringa omfattning.
- I naturtyperna 6410, 6411 och 7230 ska den nuvarande hydrologiska regimen med en hög grundvattennivå och regelbundna översvämningar bevaras. I övriga naturtyper ska hydrologin vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet.

Typiska arter för naturtyperna

- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. På ris- och gräsheden (4030) finns de typiska arterna backsippa, knägräs och stagg inom naturtypen.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För silikatgräsmarken (6270) finns följande typiska arter inom naturtypen; backsippa, ängsvädd, prästkrage, brudbröd, backnejlika, rödkämpar, baktimjan, liten blåklocka, knägräs, allmän metallvingesvärmare, månhornsbagge, rakhornnyvel och silversmygare.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För stagg-gräsmarken (6230) finns följande typiska arter inom naturtypen; stagg, knägräs, jungfrulin, St. Pers nycklar och granspira.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För fuktängen (6410, 6411) finns de typiska arterna Jungfru Marie nycklar, ängsstarr, Hartmansstarr, loppstarr, baktimjan, ängsstarr och storspo v inom naturtypen.
- Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För rikkärren (7230) finns de typiska arterna majviva, ängsstarr, slätterblomma, tätört, ängsnycklar, fetbålsmossa, stor skedmossa, späd skorpionmossa samt honungsblomster inom naturtypen.

Natura 2000-arter

Kalkkärrsgrynsnäcka

- Inga ingrepp som ändrar den hydrologiska regimen får göras utan en hög grundvattennivå bevaras i området, speciellt i rikkärret
- Det ska finnas minst 50 individer av kalkgrynsnäcka i området.

Större vattensalamander

- Det ska finnas minst 10 individer av större vattensalamander i området

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Torra hedar (4030)

Några mindre områden i söder är av hedkaraktär. Där finns ljung, knägräs och stagg. Ett av områdena har tall som överståndare, några är äldre än övriga tallar. Egentligen ska det inte finnas så mycket träd på en torr hed. Björnbär finns här också. Ett buskskikt med enbuskar, slån och vildrosor finns och oftast uppträder buskarna som solitärbuskar men det finns också större buskage där buskarna aggregerat sig. Det kommer också upp mycket uppslag av buskar, vilket kan tyda på att hävden försämrats under senare tid. Enstaka träd av björk och tall förekommer. Floran är örtrik med arter som backsippa, knägräs och stagg.

Artrika stagg-gräsmarker (6230)

En liten yta med stagghed finns i anslutning till den torra heden i söder men man ser tydlig skillnad på vegetationen i ytan jämfört med omgivande mark med torr hed. Här växer stagg, borsttåg, granspira och St. Pers nycklar, jungfrulin och knägräs. En del enbuskar förekommer och några tallar växer här.

Artrika silikatgräsmarker (6270)

Den dominerade naturtypen i området är ängsmarken. Den går in under naturtypen artrik silikatgräsmark (6270). Naturtypen är öppet med enstaka buskar av en, slån, nypon, björnbär och hagtorn. En del björk, al och tall finns också. I norr finns en del som kallas Tjörnelyckan vars namn indikerar en större andel med tjörne, dvs det skånska ordet för buskar som slån, rosor och hagtorn. Här finns än idag åtskilliga taggiga mer eller mindre ogenomträngliga buskage. Buskagen är ofta omgärdade av fina bryn med slån som kan ge skydd till djuren vid dåligt väder. På 1930-talet var detta området bevuxet med barrskog så floran är rätt nyetablerad. Mycket rosuppslag som visserligen är lågväxta ännu finns överallt inom Tjörnelyckan.

Området är välbesökt av fåglar som t.ex. gulärta, enkelbeckasin, gröngöling, göktyta, törnskata, trädlärka, storspov. En hel del stengärdsgårdar korsar området. En bronsåldersgrav och urnegravar från äldre- respektive yngre bronsåldern finns. Rester från en gammal boplats hittades på en höjd 1984.

Arter som förekommer här är bl.a. brudbröd, kattfot, ängsvädd, rosettjungfrulin, rödkämpar, klasefibbla solvända, blåsuga, flockarun, backnejlika, solvända, trift, gulmåra gökärt bockrot, gullviva, göknycklar, huvudtåg och slättergubbe.

I mer höglänta torrare partier finns arter som t. ex. tjärblomster, puktörne, backsippa, småfingerört, vårvicker, jungfrulin, backtimjan och knägräs.

Den f.d. slätterängen centralt i området har flora som indikerar på slätter fastän det endast betats här under den senaste tiden. Man har dock senare betespåsläpp för att arterna ska hinna fröa av sig innan de blir uppätta. Arter som darrgräs, ängsskallra, nattviol, rödklint, hirsstarr, göknycklar, Jungfru Marie nycklar, låsbräken, svinrot, vitsippa, St. Pers nycklar och blåsuga förekommer här.

Fuktängar och fuktängar-Kalkgräsmark (6410, 6411)

Centralt i området finns ett större fuktstråk med olika våtmarker, både fuktängar, kalkfuktängar och rikkärr. Rikkärren beskrivs nedan. I fuktängen finns buskar av salix, ros och en och ibland bildar de stora buskage men ofta är de solitära låga buskar.

Floran är mycket artrik. Kalkfuktängarna finns i anslutning till rikkärren samt i sydväst. Floran är ofta densamma i vanlig fuktäng och kalkfuktäng men vissa arter som ängsstarr, loppstarr, ängsnycklar, vildlin och majviva finns endast i kalkfuktängen. Arter som finns i fuktängen är; loppstarr, ängsvädd, darrgräs, ängsnycklar, majviva, granspira, vildlin, ormtunga, Jungfru Marie nycklar, ängsstarr, ängsskära, nattviol, rödklint, hirsstarr, göknycklar, låsbräken, svinrot, Hartmansstarr,

loppstarr, backtimjan, nålstarr, vildlin, smörbollar krussilja och ormtunga. Storspov förekommer inom naturtypen regelbundet. En grav från bronsåldern finns inom en av fuktängarna.

Rikkärr, 7230

Medelrikkärren i Norra Mosslunda består av två topogena rikkärrensområden. Det har tidigare funnits mycket buskar av t. ex. *Salix* (vide m.m.) på rikkärrsytorna men senare års skötsel samt stora röjningsinsatser har gjort att de minskats ner märkbart. Enstaka videbuskar behöver vara kvar för kalkkärresgrynsnäckans skull, det finns också kvar del uppslag av vide.

Troligen har de fuktigaste ängsmarkerna i de centrala delarna av området aldrig gödslats.

Marken är kalkrik och har ett ytligt liggande grundvatten

Det finns rikligt med arter i rikkärren och arterna ängstarr och hartmansstarr dominerar. Andra arter som finns i kärret är plattsäv, honungsblomster, nattviol, humleblomster, slätterblomma, tätört, majviva, agnsäv, krutbrännare, småvänderot slankstarr, kärrsilja, ängsnycklar, ängsvädd, hirsstarr, nattviol, humleblomster, kärresälting, stor skedmossa, fetbålmossa, späd skorpionmossa och grov gulmossa. Vid snäckinventeringen 2007 påträffades kalkkärresgrynsnäcka och större blåsnäcka. Kalkkärresgrynsnäckan är Natura 2000-art.

Icke-naturtyper

Det f.d. åkerbältet i väst-östlig riktning, som löper genom området har idag delvis planterats med tall och delvis vuxit igen med björk, asp och al. Vissa delar har gallrats så att trädskiktet är öppnare. Trädskiktet är variabelt. Det finns mycket buskar och grönvit nattviol förekommer.

Längst i söder finns björkskog samt al. Här finns mycket björnbär och knylhavre men också enstaka darrgräs och orkidéer. Längst i söder är området inte betat och området är mer skogsartad. Det finns en del död ved inom skogen och i det väst-östliga bältet, bl.a. i form av torrakor och lågor.

Natura 2000 - arter

Kalkkärresgrynsnäcka

Kalkkärresgrynsnäcka lever i öppna rikkärr. Den viktigaste miljön för arten är extremrikkärr. Arten förekommer även i kalkfuktängar och sällsynt i rikare stråk i mosselaggar och i gles sumpskog.

Ofta hittar man arten i svagt sluttande områden med rörligt grundvatten. Arten är fuktighetskrävande och hittas främst i mossrika och ständigt fuktiga partier, gärna där det finns tuvor av axag, *Schoenus ferrugineus*, eller lågväxta starr som *Carex lepidocarpa*. Spridningsförmågan hos kalkkärresgrynsnäcka kan på goda grunder antas vara starkt begränsad. Arten förekommer i regel mycket koncentrerat på de lokaler där den finns. Avståndet för normal spridning anses ligga i storleksordning några få meter.

Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur t.ex. rådjur och fåglar.

Större vattensalamander

Större vattensalamander finns i tre småvatten inom Natura 2000-området. Större vattensalamander, (*Triturus cristatus*), är en av tre arter av vattensalamandrar som förekommer i Norden. De andra två är den mindre vattensalamandern (*Triturus vulgaris*) och bergvattensalamandern (*Triturus alpestris*).

Man finner större vattensalamander främst i öppna odlingslandskap men även i rena skogslandskap. I hög grad tycks den vara en låglandsart, eller åtminstone knuten till områden med särskilt gynnsamma klimatförhållanden. Arten hittas ofta i hållkarsmiljöer i stenig terräng längs södra Sveriges kustband. Med undantag från lekperioden lever den större vattensalamandern på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. I sand-, grus- och bergtäkter med grundvattendammar har ofta populationer av större vattensalamander etablerat sig och funnit en fristad i det omkringliggande, ofta hårt exploaterade landskapet. Habitatförstörelse anses utgöra den främsta orsaken till att arten försvinner. Sannolikt utgör artens starka beroende av ett komplext småvattenlandskap - rika akvatiska miljöer sammanbundna med äldre skog via goda spridningsvägar - en stor del av förklaringen. Dess spridningsförmåga är begränsad och om avstånden mellan lämpliga biotoper (och lekvatten) blir för stora isoleras populationerna med stor risk för lokalt utdöende som följd av slumpmässiga, miljöbetingade eller demografiska faktorer.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.
- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) får ske.
- Att området hävdas genom bete och slåtter.
- Slåtter av rikkärren utförs vid behov.
- Naturtyperna har karakteristisk vegetation och många typiska arter.
- Rönjningar av sly genomförs regelbundet
- Förutsättningar för att säkerställa det långsiktiga bevarandet av fuktiga och blöta marker är en bibehållen hög grundvattennivå med god vattenkvalitet.
- Det är viktigt för kalkkärrsgrynsnäckan att kärren inte utsätts för alltför hårt betetryck och därmed trampskador, samtidigt som de ej får tillåtas växa igen.
- Det är direkt olämpligt att plantera in fisk i vatten där större vattensalamandern leker.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- Upphörd eller bristfällig hävd i form av bete samt slåtter
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) skadar mark och vegetation.
- Igenväxning på grund av svag eller utebliven hävd, speciellt aktuellt på fornhögarna där det redan börjat växa sly och träd.
- Slumpmässig utdöende av populationerna med kalkkärrsgrynsnäcka och större vattensalamander
- Geografisk isolering av populationen
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden
- De allvarligaste hoten mot **kalkkärrsgrynsnäckan** och de fuktigare naturtyperna är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer.
- Eutrofiering genom läckage av näringsämnen från jordbruket leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen som påverkar arten.
- Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrötsvegetation.
- Ett sekundärt hot, som uppkommer genom ensidiga och felaktiga hävdåtgärder, är mekaniskt slitage genom för hårt betestryck och/eller felaktigt utförd röjning och bevarandeåtgärder
- De allvarligaste hoten mot **större vattensalamander** är habitatförstörelse genom ändrad hydrologi. Många leklokaler försvinner genom igenläggning av dammar, dikning och dränering.
- Arten är känslig för avverkning av gammal lövdominerad skog.
- Arten försvinner ofta när pH understiger 5,0.
- Övergödning kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver.
- Höga nitrithalter eller låg alkalinitet medför att lekdammarna blir obrukbara för arten.
- Inplantering av fisk och kräftor medför starkt försämrade nyrekrytering.
- Introducering av rovfisk i permanenta och tidigare fisktomma vatten, utan föregående inventering av redan förekommande inhemska fauna, slår sannolikt årligen ut flera populationer med annars gynnsam bevarandestatus. Verksamhet som bedrivs av fiskevårdsföreningar i s.k. 'put and take'-vatten, där ädelfisk planteras ut i bl.a. förut fisklösa skogstjärnar och mindre sjöar, utgör här ett stort hot som kräver reglering.

Skydd och regleringar

Ett kommunalt förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Mosslunda på fastigheten Vä 147:2 var på remiss från Kristianstads kommun under våren 2015. Arbetet pågår nu med att förbereda reservatbildningen.

I de föreslagna föreskrifterna är det förbjudet att plantera, så gräs, buskar och träd, plöja, bedriva täkt eller att använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel så om naturreservatet vinner Laga kraft så kommer allt av vikt att regleras.

Nästan hela området har miljöstöd, det som saknas är de skogligare icke-naturtypsdelarna centralt i väst-östlig riktning, några minde skogspartier på övriga delar av området samt en del av den torra heden längst i söder. I skötselplanen föreslås att en del åtgärder som ligger utanför arrendatorns miljöstödsåtagande ska falla på förvaltarna på Naturvårdsförvaltningen inom Kristianstad kommun, dessa delar omfattas ej av miljöstöd för att undvika dubbelfinansiering.

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige”

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare kan få rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att bygga hus inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöstöd inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Det är angeläget att buskskiktet i Tjörnelyckan i norr röjs kraftigt. Röjningsåtgärder är också nödvändiga inom andra delar av området, t.ex. i söder där uppslaget av bland annat rosor och enbuskar är mycket kraftigt. I Natura 2000-områdets gränzoner är

igenväxningen särskilt påtaglig. Rövningen bör utföras genom att buskarna maskinellt lyfts upp med rötterna för att minska ner kommande antalet uppslag.

Restaureringsåtgärder

Regelbundna rövningar av buskskikt bestående av främst rosor och enbuskar behöver genomföras främst i Tjörnelyckan och i kanterna av områdena men också i de värdefullaste delarna med fuktäng, kalkfuktäng och rikkärr. Naturskyddsföreningen i Kristianstad har under många år arbetat aktivt med att bevara och utveckla områdets höga naturvärden. Bland annat har föreningen genomfört rövningar och återkommande inventeringar. Föreningen har även fallindelade delar av området för att kunna reglera tidpunkten för betesläpp i känsliga områden och för att kunna reglera längden på betesperioden.

Restaureringar av de småvatten som är igenväxande för den större vattensalamandern bör företas med grävskopa under t.ex. november-december, då salamandrar befinner sig på land för övervintring. I vissa fall är det lämpligt att tömma dammen och föra bort bottensediment, om sådant finns i riklig mängd. Uppväxande buskar och träd runt dammar i jordbruksmiljöer bör tas bort längs södra halvan av dammen. Kreatursbete är gynnsamt, men husdjurens tillgång till vattnet bör begränsas med ett staket i dammens strandzon för att undvika övergödning.

Löpande skötsel

- hävden på rikkärren bör ändras så att betestrycket ökar i den östra ytan.
- Håll efter sly löpande inom hela området, främst fuktängs- och rikkärrensytorna.
- En del videbuskage i rikkärren ska finnas kvar för att gynna kalkkärrsgrynsnäckan
- Betesputsning av kvarstående ratade växter såsom tuvtåtel, tistlar och skräppor ska ske regelbundet.
- I betesfällan finns många arter som gynnas av ett senare betesläpp och djuren bör därför släppas in först 15 juli varje år.
- Hö:et som uppkommer vid slåtter ska avlägsnas från området.
- Trädsiktet i det tallbevuxna, centrala stråket bör successivt glesas ut. Gamla och grova träd ska dock sparas, liksom en del av förekommande buskage. Stråket ska ha en varierad struktur där luckor förekommer omväxlande med tätare partier

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
Olsson, K-A. m.fl., 2003. Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål. Lund
Skogsstyrelsen, Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsen. 2000.
Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Rödlistade arter

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

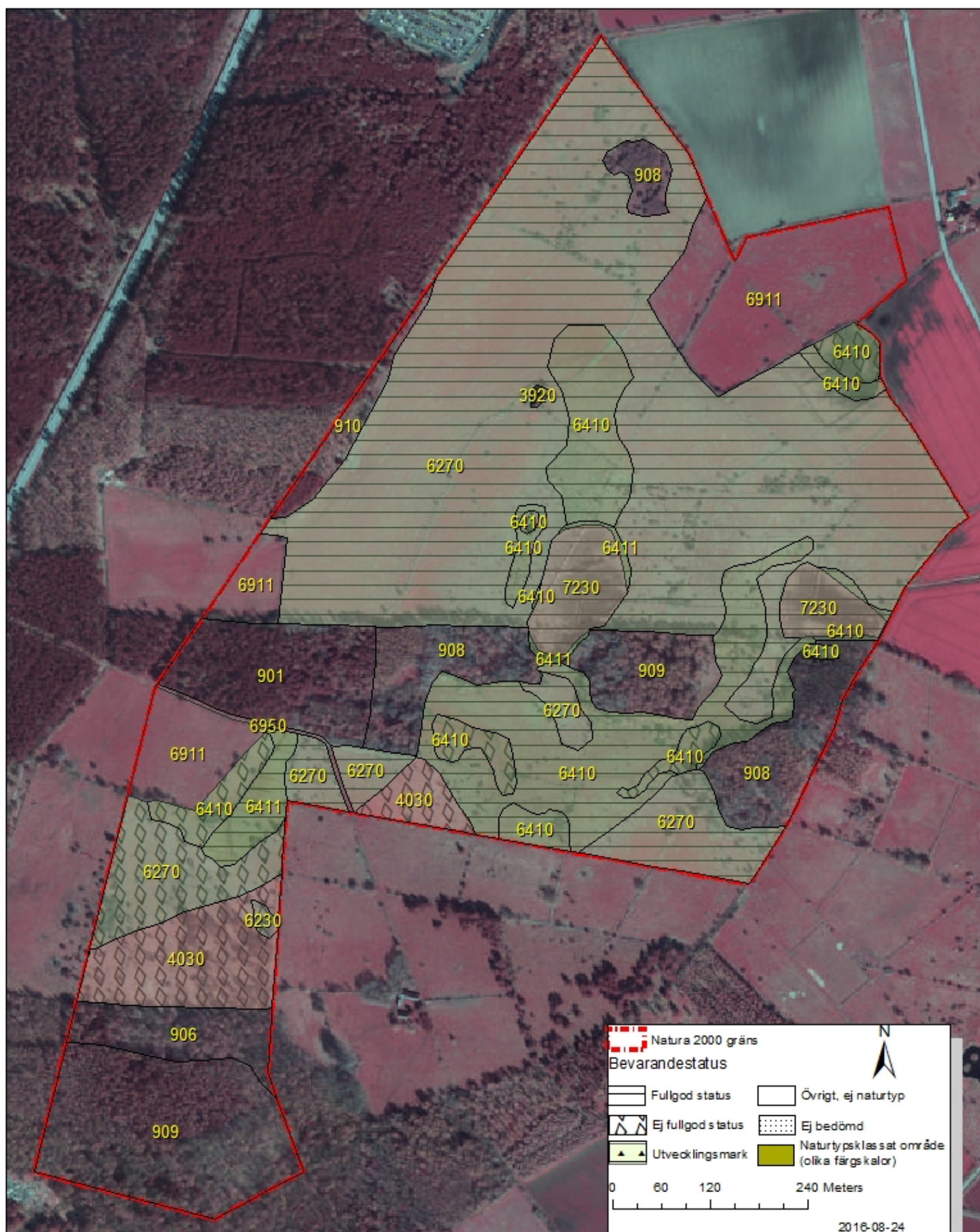
Planförfattare: Marie Löfberg

Senast reviderad 2016-09-08 av Marie Björkander

Natura 2000-området Norra Mosslunda, SE0420047 med naturtyper.

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

- 4030 Torra hedar (alla typer)
- 6230 Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat
Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk
- 6270 typ
- 6410 Fuktängar med blåtåtel och starr
- 6411 Fuktängar med blåtåtel och starr - Kalkfuktäng
- 7230 Rikkärr

Icke- naturtyper

- 901 Tallskog
- 906 Triviallövskog
- 908 Triviallövskog med ädellövsinslag
- 909 Lövsumpskog
- 910 Hygge
- 3920 Småvatten i odlingslandskapet
- 6911 Öppen kultiverad betesmark
- 6950 Väg

Bilaga 3, Rödlistade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan fakta
Silikatgräsmarker (6270)			
kärlväxter	vanlig backsippa	<i>Pulsatilla vulgaris subsp. vulgaris</i>	VU
	flockarun	<i>Centaurium erythraea var. erythraea</i>	VU
	granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	NT
	ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	F
	Sankt Pers nycklar	<i>Orchis mascula</i>	F
	göknycklar	<i>Anacamptis morio</i>	F
	fläckmaskros	<i>Taraxacum maculigerum</i>	VU
	backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
	jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	NT
Fåglar	törnskata	<i>Lanius collurio</i>	F
insekter	månhornsbagge	<i>Copris lunaris</i>	VU, Ågp
	rakhorndyvel	<i>Onthophagus nuchicornis</i>	NT
	silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	NT
	Allmän bastardsvärmare	<i>Adscita statices</i>	NT
Svampar	sepiavaxskivling	<i>Neohygrocybe ovina</i>	VU

21 (23)

	knottig rottryffel	<i>Scleroderma verrucosum</i>	NT
	knoppvaxing	<i>Hygrocybe subpapillata</i>	NT
	mjölrödskivling	<i>Entoloma prunuloides</i>	NT
Torra hedar (4030)			
kärlväxter	vanlig backsippa	<i>Pulsatilla vulgaris</i> subsp. <i>vulgaris</i>	VU
<i>Fuktängar (6410, 6411)</i>			
kärlväxter	krutbrännare	<i>Neotinea ustulata</i>	F
	majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
	flockarun	<i>Centaurium erythraea</i> var. <i>erythraea</i>	VU
	granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	NT
	fläcknycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i>	F
	Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>maculata</i>	F
	vanlig ängsstarr	<i>Carex hostiana</i> var. <i>hostiana</i>	NT
	hartmansstarr	<i>Carex hartmanii</i>	VU
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU
insekter	Allmän bastardsvärmare	<i>Adscita statices</i>	NT
	åkerväddsanthenmal	<i>Nemophora metallica</i>	VU
Grod- och kräldjur	större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>	F, B2, B4
	mindre vattensalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	F
Rikkärr (7230)			
kärlväxter	göknycklar	<i>Anacamptis morio</i>	F

22 (23)

	majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
	hartmansstarr	<i>Carex hartmanii</i>	VU
	vanlig ängsstarr	<i>Carex hostiana</i> var. <i>hostiana</i>	NT
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU
	Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>maculata</i>	F
	borsttåg	<i>Juncus squarrosus</i>	NT
	ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT
	ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	F
insekter	sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT
	fläckig glansspinnare	<i>Callimorpha dominula</i>	NT
mollusker	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT

Bevarandeplanen för Norra Mosslunda

Natura 2000-området Norra Mosslunda i Kristianstads kommun att bevara ett öppet beteslandskap som uppvisar stor variation med både torra, fuktiga och våta vegetationstyper. Markerna har lång kontinuitet som hävdad mark, både slätter och bete har använts som skötselmetod men idag är allt betat.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000-området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane